

Яценко А. В., Ярошенко Т. С., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Омельченко Г. В., асистент

ПИТАННЯ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

Здобувши незалежність та ставши на шлях демократичних змін, Україна активно реформує всі сфери суспільного життя. Шлюбні відносини не стали винятком. Такий інститут, як «шлюбний договір», запроваджено в нашій державі ще в 1992 році, проте з певних причин популярності не здобув. Лише в останні роки все більше подружніх пар вважають доцільним укладення шлюбного договору для того, щоб, у разі розлучення, спокійно та мирно вирішити всі матеріальні питання без судового втручання.

Окремі аспекти інституту шлюбного договору досліджувалися Ч. Азімовим, М. Антокольською, Т. Ариванюком, Є. Ворожейкіним, В. Гопанчуком, О. Дзерою, А. Довгертом, О. Єрошенком, Н. Єршовою, І. Жилінковою, О. Калітенко та ін.

Для того, щоб зрозуміти, в якому напрямку рухатися Україні стосовно удосконалення існуючих системи та порядку укладення шлюбного договору, необхідно звернутися до світового досвіду. У розвинених країнах таке поняття, як «шлюбний договір», явище звичне. Зокрема, Титул 5 Цивільного кодексу Франції 1804 року присвячено шлюбному договору та взаємним правам подружжя. У ст. 1387 даного кодексу зазначено, що закон регулює подружній союз щодо майна лише за відсутності спеціальних угод, які подружжя може укласти на власний розсуд, враховуючи, щоб ці угоди не суперечили добрим звичаям, та беручи до уваги встановлені в цьому кодексі обмеження.

Варто звернути уваги на те, що швейцарському праву така форма договору відома вже не одне століття. Трапляються екземпляри шлюбних договорів, які датовані 1838 р. У зв'язку з поширенням практики укладення шлюбних контрактів ЦК Швейцарії 1907 року врегулював відносини, що виникають на підставі такого контракту. Так, у ст. 182 зазначено, що шлюбний договір може бути укладено як до, так і після узаконення стосунків. Заручені особи або подружжя можуть обрати чи змінити режим спільної сумісної власності лише в рамках закону.

Питання укладення шлюбного договору врегульоване і Цивільним Уложенням Німеччини 1896 року. У ст. 1408 зафіксовано,

що подружжя має право укласти шлюбний договір, яким дружина та чоловік можуть припинити або змінити режим спільної сумісної власності [1].

Окрім вищенаведених кодексів, питання шлюбного контракту врегульовані на законодавчому рівні в США, Литві, Нідерландах, Великобританії та інших розвинених країнах світу.

В нашій державі порядок укладення шлюбного договору передбачено главою 10 Сімейного кодексу України. Як зазначалося раніше, інститут шлюбного контракту дуже молодий. Це пов'язано, насамперед, із рівнем життя населення, з його менталітетом, сутність якого сьогодні вбачається лише в меркантильних цілях. Такий договір може бути порівняний з, так би мовити, «договором на випадок розлучення» [2].

Найважливішою особливістю такого договору є те, що відповідно до нього майнові права й обов'язки подружжя можуть бути визначені інакше, ніж це передбачено загальними правилами сімейного законодавства. Зокрема, може бути встановлено, що певне майно, яке належало одному з подружжя до шлюбу або буде одержано під час шлюбу в дар, стане їхньою спільною сумісною власністю. Окремо можна визначити на розсуд подружжя розмір часток у праві власності на майно, що буде нажито під час шлюбу. Також може бути передбачено умови поділу спільного майна в разі розірвання шлюбу і порядок погашення боргів кожного з подружжя за рахунок спільного чи роздільного майна [2].

На сьогодні в Україні шлюбний договір, по суті, не є договором, він є чимось на зразок заповіту: обидва правочини можуть визначати лише правовий режим майна, яке переходить у власність до того чи іншого члена сім'ї після настання певного юридичного факту, у заповіті – після смерті заповідача, а у шлюбному договорі – після розлучення. Звісно, законодавець дозволяє врегульовувати договором майнові питання подружжя й у шлюбі, але, як свідчить практика, більшість подружніх пар не потребують чіткого виокремлення своєї частки майна зі спільного майна подружжя під час подружнього життя. Зазвичай, така необхідність постає після розірвання шлюбу. А ті питання, які регулюють сферу саме подружнього життя (побутові, виховання дітей, розподілу сімейного бюджету тощо), український законодавець включати до шлюбного договору, не дозволяє. А, отже, і укладають шлюбний контракт, на сьогодні, лише невпевнені у довготривалості шлюбу пари [3].

Отже, зважаючи на викладене, необхідно зазначити, що такий вид цивільно-правової угоди, як шлюбний договір, досить вдало спростовує всі спірні питання щодо поділу майна чи розподілу

обов'язків, які можуть виникнути після розлучення. Звісно, сам факт існування в Україні такого інституту як «шлюбний контракт» - великий крок вперед до демократичної розбудови нашої держави, проте необхідно удосконалювати всі сфери життя країни й інститут «шлюбного договору» також. Варто звертатися до досвіду зарубіжних країн, де укладення шлюбного контракту практикується не одне століття, необхідно переймати їхні правові традиції, не забуваючи і про українську самобутність.

Література

1. Бажанова В. О. Шлюбний договір в Україні та інших країнах світу [Електронний ресурс] / В. О. Бажанова. – Режим доступу: http://www.par.in.ua/2_2015/24.pdf.

2. Середницька І. А. Особливості шлюбного договору як цивільно-правової угоди між чоловіком та дружиною [Електронний ресурс] / І. А. Середницька, М. М. Ульяник. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pupch_2014_4_32.pdf.

3. Липець Л. В. Шлюбний договір в Україні і в світі: порівняльні аспекти шлюбного і трудового договорів, а також шлюбних договорів в Україні і в США [Електронний ресурс] / Л. В. Липець. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/jnn_2015_86.pdf